

Asia: VN/19124/2025

Edunvalvontalainsäädännön ajantasaistamisen jatkohanke; työryhmän mietintö

Sosiaali- ja terveydenhuollon asioiden hoitamiseen liittyvän edunvalvojan ja edunvalvontavaltuutetun tehtävän tallentaminen holhousasioiden rekisteriin

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

Lausunnonantaja pitää ehdotusta pääosin perusteltuna ja kannatettavana. Tiedon tallentaminen holhousasioiden rekisteriin voi selkeyttää ja sujuvoittaa edunvalvojan ja edunvalvontavaltuutetun toimivallan arviointia erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa sekä sähköisessä asiointissa.

Ehdotus voi helpottaa viranomaisten, sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden sekä apteekkien mahdollisuuksia varmistaa laillisen edustajan toimivallan laajuus yhdenmukaisella tavalla. Samalla se voi edistää sähköisten palveluiden hyödyntämistä ja vähentää käytännön asiointiin liittyviä epäselvyyksiä.

Lausunnonantaja pitää kuitenkin tärkeänä, että tietojen käsittelyssä huolehditaan tietosuojasta, tietoturvasta sekä rekisteritietojen ajantasaisuudesta. Lisäksi olisi tärkeää, että rekisterimerkintöjen sisältö ja merkitys ovat mahdollisimman selkeitä sekä viranomaisille että asiointipalvelujen käyttäjille.

Edunvalvontavaltuutetun esteellisyysperusteiden väljentäminen

Lausuntonne ehdotetusta säännöksestä?

Lausunnonantaja pitää ehdotettua muutosta lähtökohtaisesti perusteltuna. Ehdotus voi lisätä joustavuutta käytännön asioiden hoidossa erityisesti tilanteissa, joissa valtuuttaja on nimenomaisesti halunnut antaa valtuutetulle laajemman toimivallan tiettyihin sukulaisuussuhteisiin liittyvissä asioissa.

Samalla on tärkeää varmistaa, että sääntely sisältää riittävät suojakeinot eturistiriitojen ehkäisemiseksi ja valtuuttajan edun turvaamiseksi. Esteellisyyssäännösten tulee säilyä riittävän selkeinä ja ennakoitavina myös käytännön soveltamistilanteissa.

Pääasialliset vaikutukset (mietinnön luku 4.2)

Onko teillä täydennettävää ehdotuksen vaikutusarviointeihin, esim. oman organisaationne kannalta?

Lausunnonantaja arvioi, että ehdotukset voivat parantaa sähköisen asioinnin mahdollisuuksia sekä vähentää käytännön asiointiin liittyviä epäselvyyksiä ja hallinnollista työtä.

Vaikutusarvioinnissa voisi kuitenkin jatkossa tarkastella tarkemmin myös tietojärjestelmämuutosten käytännön toteuttamiseen liittyviä kustannuksia ja vaikutuksia eri viranomaisten sekä palveluntarjoajien toimintaan. Lisäksi olisi hyödyllistä arvioida muutosten vaikutuksia erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden oikeusturvaan ja yksityisyyden suojaan.

Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset (mietinnön luku 5.1)

Näkemyksenne luvussa 5.1 esitetystä, erityisesti työryhmän pohtimista malleista siihen, miten laillisen edustajan tiedonsaantioikeutta voitaisiin harkita laajennettavaksi sosiaali- ja terveysministeriön alaan kuuluvassa lainsäädännössä (luku 5.1.3)?

Lausunnonantaja pitää tärkeänä, että mahdollisia tiedonsaantioikeuksien laajennuksia arvioidaan huolellisesti perusoikeuksien, tietosuojan ja päämiehen itsemääräämisoikeuden näkökulmasta.

Sähköisen asioinnin kehittäminen ja tiedonsaannin sujuvoittaminen voivat parantaa asioinnin käytännön toimivuutta. Samalla tulee kuitenkin huolehtia siitä, että tiedonsaantioikeuksien laajentaminen tapahtuu selkeästi rajatuissa tilanteissa ja että päämiehen oikeuksien suoja säilyy riittävänä.

Lausunnonantaja pitää perusteltuna vaiheittaista etenemistapaa, jossa vaikutuksia arvioidaan myös käytännön soveltamiskokemusten perusteella.

Muuta

Onko teillä muuta lausuttavaa työryhmän ehdotukseen liittyen, esimerkiksi jaksoon 2.3 (eräät perinnöstä luopumista koskevat tilanteet)?

Lausunnonantaja pitää tärkeänä, että edunvalvontalainsäädännön uudistamisessa pyritään kokonaisuutena tasapainottamaan sähköisen asioinnin kehittäminen, asioinnin sujuvuus sekä päämiehen oikeusturvan ja yksityisyyden suojan toteutuminen.

Perinnöstä luopumista koskevien tilanteiden osalta on tärkeää varmistaa, että sääntely säilyy selkeänä ja että alaikäisten tai muuten erityistä suojaa tarvitsevien henkilöiden etu turvataan riittäväällä tavalla myös tilanteissa, joissa lupamenettelyjä mahdollisesti kevennetään.

Anh Tran
YDHV lakitiimi